

Year 7

Powrót do podstaw:

ochrona kluczowych kompetencji w erze AI

EPSON®

Spis treści

- 2. Wprowadzenie
- 3. Gdy technologia skutkuje nauką "na skróty"
- 5. Zrównoważony powrót do podstaw
- 7. Jak zapewnić podstawowe umiejętności na przyszłość AI
- 7. Metodologia

„Sztuczna inteligencja jest narzędziem o wielkim potencjale edukacyjnym, pod warunkiem że jest wykorzystywana z rozważą pedagogiczną. AI może pomóc w personalizacji uczenia się, wspierać zadania dydaktyczne i otwierać nowe sposoby rozumienia i tworzenia wiedzy. Jednak ludzie muszą pozostać w centrum, zapewniając, że technologia zawsze służy całościowej formacji uczniów”.

Borja Aitor Arriaga
Szef Działu Komunikacji Instytucjonalnej, grupa
Manyanet Schools, Hiszpania

Wprowadzenie

Sztuczna inteligencja jest obecnie wpleciona niemal w każdy aspekt codziennego życia – od tego, w jaki ludzie pracują i komunikują się, po sposób podejmowania decyzji w biznesie i instytucjach państwowych. Szkolnictwo nie jest wyjątkiem. Uczniowie mają dziś dostęp do narzędzi opartych na sztucznej inteligencji, które mogą streszczać teksty, pisać wypracowania lub rozwiązywać równania w ciągu kilku sekund. To zmienia sposób, w jaki młodzi ludzie się uczą.

Pytanie tylko, czy to zmiana na lepsze. Nowe badania z całej Europy (zob. Metodologia), zlecone przez firmę Epson, pokazują, że trzy czwarte nauczycieli **(75%)** zauważyło, iż uczniowie często lub czasami korzystają z narzędzi AI, takich jak ChatGPT, do odrabiania zadań szkolnych lub domowych. Liczba ta rośnie jeszcze bardziej wśród pedagogów pracujących ze starszymi uczniami, a **86%** nauczycieli zgłasza wykorzystanie sztucznej inteligencji w zadaniach w grupach wiekowych 15+, gdy największe znaczenie mają samodzielność myślenia i umiejętność udzielania odpowiedzi na egzaminach. Chociaż może to sugerować kompetencje cyfrowe, większość nauczycieli postrzega to inaczej.

W rzeczywistości ponad połowa **(58%)** zgadza się, że korzystanie przez dzieci ze sztucznej inteligencji do odrabiania zadań szkolnych ma negatywny wpływ na ich naukę. Raport ten zawiera analizę wpływu: jak sztuczna inteligencja zmienia lekcje, gdzie nauczyciele widzą zagrożenia i dlaczego wielu z nich wzywa do ponownego skupienia się na podstawach uczenia się.

75%

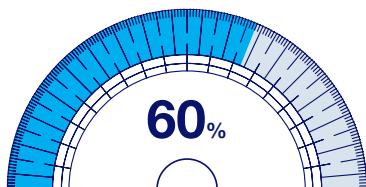

nauczycieli zauważyło, że uczniowie często lub czasami korzystają z narzędzi AI, takich jak ChatGPT, do wykonywania zadań w szkole lub prac domowych

Gdy technologia skutkuje nauką "na skróty"

Nauczyciele w całej Europie są świadomi ryzyka: kiedy uczniowie zbyt mocno opierają się na sztucznej inteligencji, może to osłabić umiejętności, które edukacja ma rozwijać.

Sześćdziesiąt procent nauczycieli zgadza się, że wykorzystanie AI do wykonywania zadań powoduje spadek efektywności procesu uczenia się. W niektórych krajach problem jest jeszcze większy; w Wielkiej Brytanii liczba ta wzrosła do **67 %**, podczas gdy w Polsce i Holandii prawie siedmiu na dziesięciu nauczycieli (**69%**) wskazuje taki sam problem.

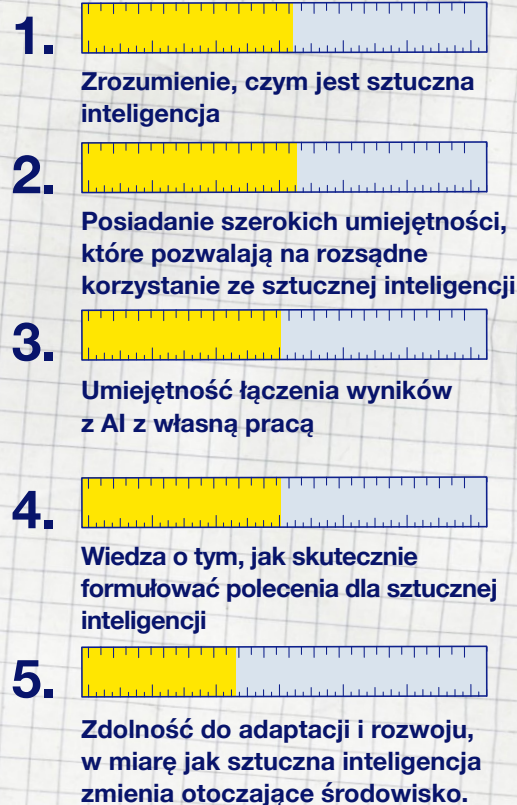
zgadza się ze stwierdzeniem, że wykorzystanie sztucznej inteligencji do wykonywania zadań pozwala uczniom pomijać proces własnej edukacji

Niepokoju jednak nie tylko to, że uczniowie zlecają zadania maszynom, ale także to, że ta zależność zmniejsza ich zdolność do samodzielnego myślenia i pracy. Prawie trzy czwarte (**73%**) zgadza się, że nadmierne poleganie na sztucznej inteligencji zmniejsza zdolność uczniów do wykrywania fałszywych informacji lub krytycznego myślenia. Dwie trzecie (**65%**) ankietowanych nauczycieli potwierdziło również, że utrudnia to utrwalanie wiedzy i zmniejsza zdolność do samodzielnego myślenia, podczas gdy ponad połowa (**54%**) zgadza się, że gdy uczniowie nie mogą polegać na sztucznej inteligencji, osiągają gorsze wyniki.

Komisja Europejska ostrzegła, że podstawowe umiejętności, takie jak umiejętność czytania, pisania i liczenia, pogarszają się, wielu uczniów nie osiąga pożądanego poziomu wiedzy

Obawy nauczycieli dotyczące sztucznej inteligencji są zgodne z szerszym trendem w całej Europie. Komisja Europejska ostrzegła, że spada poziom podstawowych umiejętności, takich jak umiejętność czytania i pisania oraz liczenia, a zbyt wielu uczniów wykazuje braki w tej kwestii.¹ Tymczasem pracodawcy chcą wymagać więcej od przyszłych pracowników, a takie umiejętności jak kompetencje technologiczne i analityczne myślenie należą do dziesięciu najważniejszych umiejętności potrzebnych w przyszłej pracy.²

Co według nauczycieli oznacza dla ucznia „gotowość na AI”?

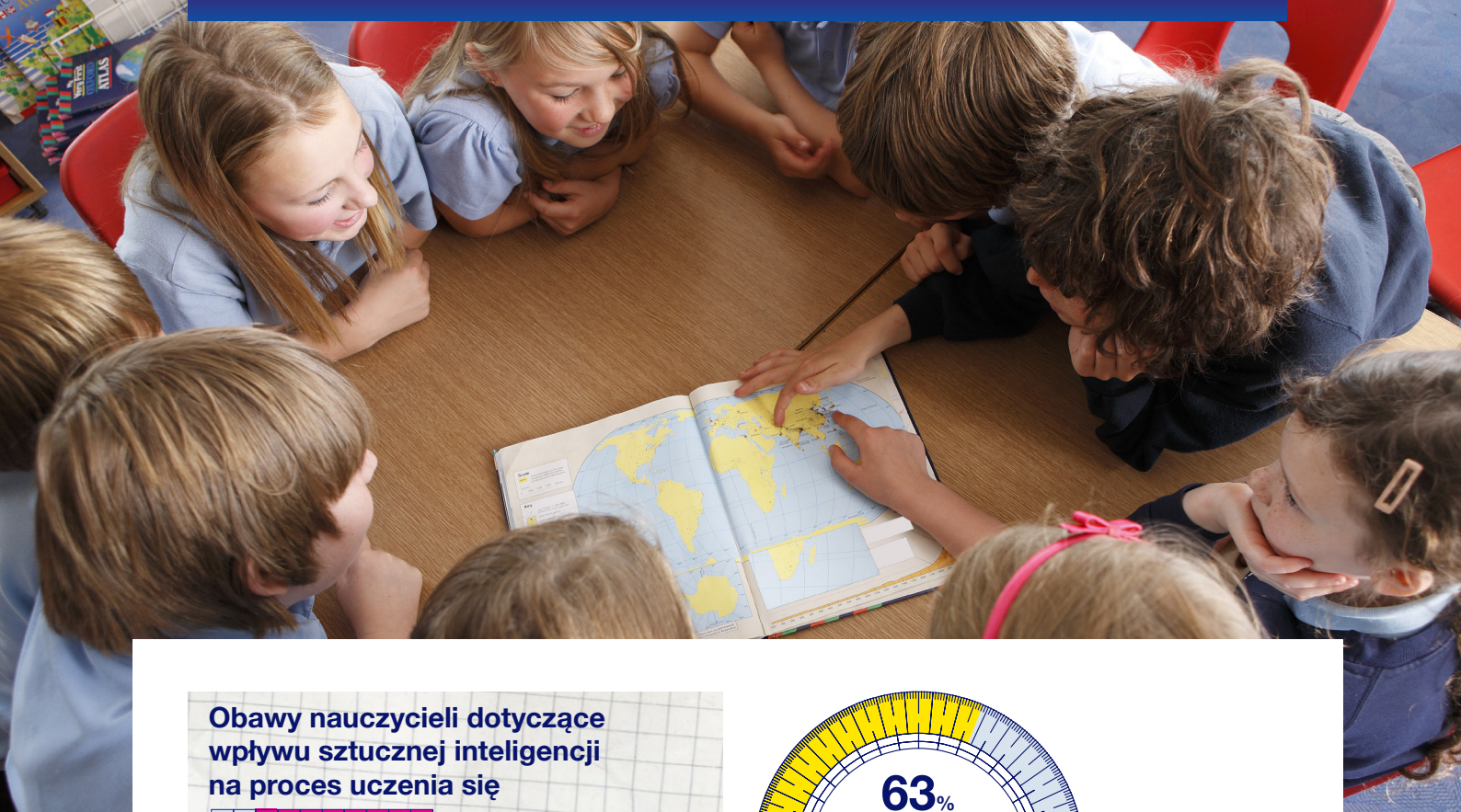

Wykres 1

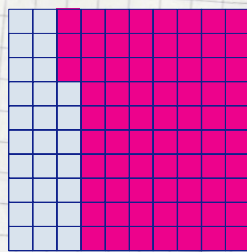
Według nauczycieli ta nierównowaga tworzy paradoks. Narzędzia cyfrowe są wszechobecne i potrzebne, ale nadmierne poleganie na nich może osłabić same podstawy – umiejętność czytania i pisania, liczenia i krytycznego myślenia – które leżą u źródła sukcesu ucznia. Dlatego wielu nauczycieli zmienia swoje podejście do tego, co oznacza „gotowość na sztuczną inteligencję” (wykres 1). Ich nacisk wykracza daleko poza biegłość techniczną: chodzi o osąd, zdolność adaptacji i umiejętność łączenia sztucznej inteligencji z niezależną pracą – umiejętności, które sprawiają wrażenie zanikających.

72%

uważa, że nadmierne poleganie na sztucznej inteligencji zmniejsza zdolność uczniów do wykrywania fałszywych informacji lub krytycznego myślenia

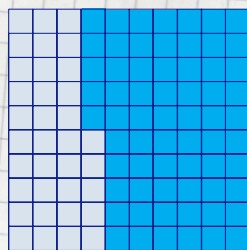

Obawy nauczycieli dotyczące wpływu sztucznej inteligencji na proces uczenia się

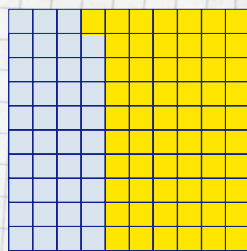
73%

uważa, że sztuczna inteligencja zmniejsza zdolność dzieci do wykrywania fałszywych informacji lub krytycznego myślenia

65%

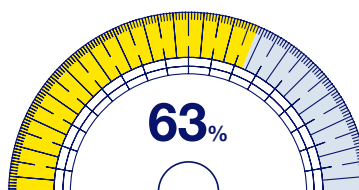
twierdzi również, że prowadzi to do gorszych wyników, ponieważ uczniowie mają trudności z utrwalaniem wiedzy i samodzielnym myśleniem

61%

uważa, że zmniejsza to ogólną wartość procesu zdobywania wiedzy

Prawie trzy czwarte (**73%**) zgadza się, że nadmierne poleganie na sztucznej inteligencji zmniejsza zdolność uczniów do wykrywania fałszywych informacji lub krytycznego myślenia. Dwie trzecie (**65%**) stwierdza również, że skutkuje to pogorszeniem wyników, ponieważ uczniowie mają trudności z utrwalaniem wiedzy i samodzielnym myśleniem, podczas gdy **61%** sądzi, że AI umniejsza ogólną wartość zdobywania wiedzy. Wnioski te podkreślają głębszy niepokój: oto sztuczna inteligencja raczej zawęża, niż wspiera rozwój intelektualny uczniów.

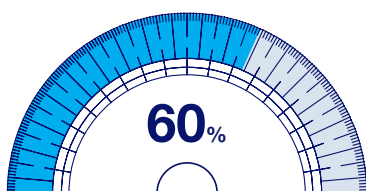
uważa, że tradycyjne materiały, takie jak zeszyty i podręczniki, są używane mniej niż jeszcze pięć lat temu

Jednocześnie nauczyciele są świadomi zmiany środowiska szkolnego. Prawie dwie trzecie (**63%**) zgadza się, że tradycyjne materiały, takie jak zeszyty i podręczniki, są w mniejszym użyciu niż jeszcze pięć lat temu. Dla wielu ten spadek nie świadczy o braku ich przydatności, lecz jest sygnałem alarmowym; podstawy kluczowych umiejętności są pomijane w momencie, gdy są najbardziej potrzebne. To właśnie ta luka jest wezwaniem do silniejszej równowagi między narzędziami cyfrowymi a sprawdzonymi metodami papierowymi.

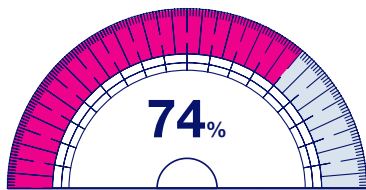

Zrównoważony powrót do podstaw

W całej Europie nauczyciele nie wzywają do porzucenia technologii – są jedynie przekonani, że podstawowe umiejętności należy stawiać na pierwszym miejscu. **Sześćdziesiąt jeden procent** zgadza się, że chce większego skupienia się na tradycyjnych zasobach, takich jak zeszyty i podręczniki, a prawie trzy czwarte (**74%**) uważa, że pozostają one niezbędne do zapewnienia solidnych podstaw umiejętności czytania, pisania i liczenia.

chce bardziej skoncentrować się na tradycyjnych zasobach, takich jak zeszyty i podręczniki

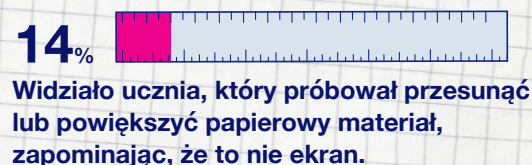
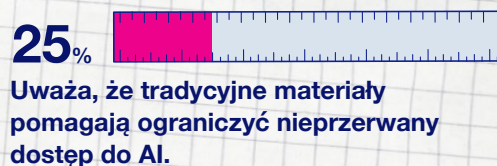
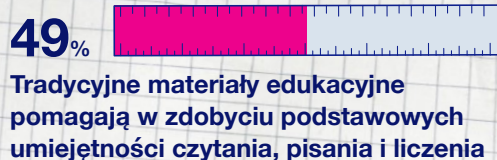
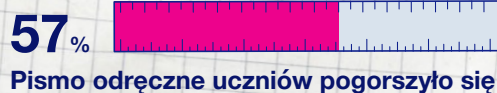
uważa, że są one niezbędne do tego, by dobrze opanować podstawy czytania, pisania i liczenia

Badanie wykazało również, że **60%** twierdzi, iż uczniowie uczą się lepiej, korzystając z metod papierowych niż cyfrowych, a **66%** twierdzi, że tradycyjne metody stanowią podstawę uczenia się przez całe życie. We Francji, gdzie **77%** nauczycieli zgadza się z tym stwierdzeniem, podkreślając, jak bardzo nauczyciele doceniają wartość tradycyjnych zasobów, zrozumienie tego problemu jest jeszcze większe. do tego, by dobrze opanować podstawy czytania, pisania i liczenia: dr Lili Yu z Macquarie University's School of Psychological Sciences w Australii stwierdza: „Umiejętność przyswajania treści spada, gdy czytamy na ekranie teksty przekazujące skondensowane informacje, takie jak podręczniki”.³

twierdzi, że tradycyjne metody stanowią podstawę uczenia się przez całe życie

Opinie nauczycieli na temat tradycyjnych zasobów edukacyjnych (arkusze, podręczniki itp.)

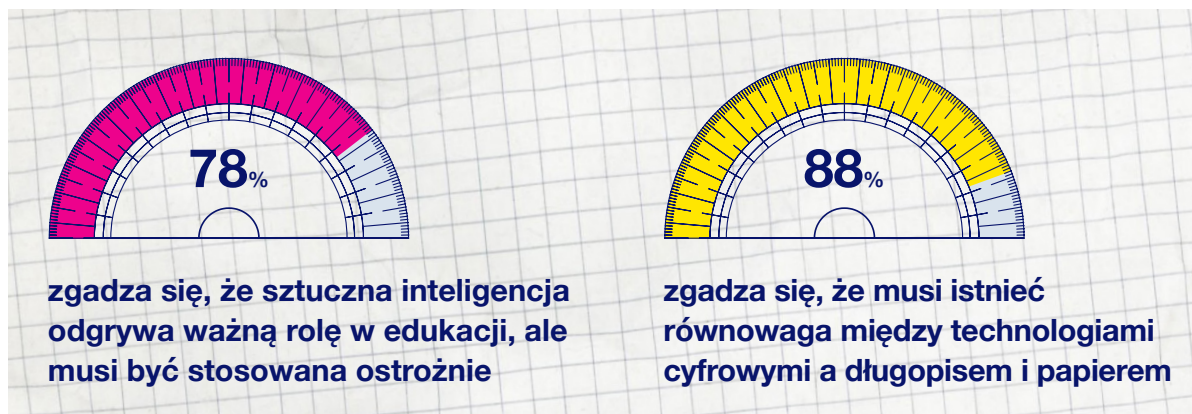

Wykres 2

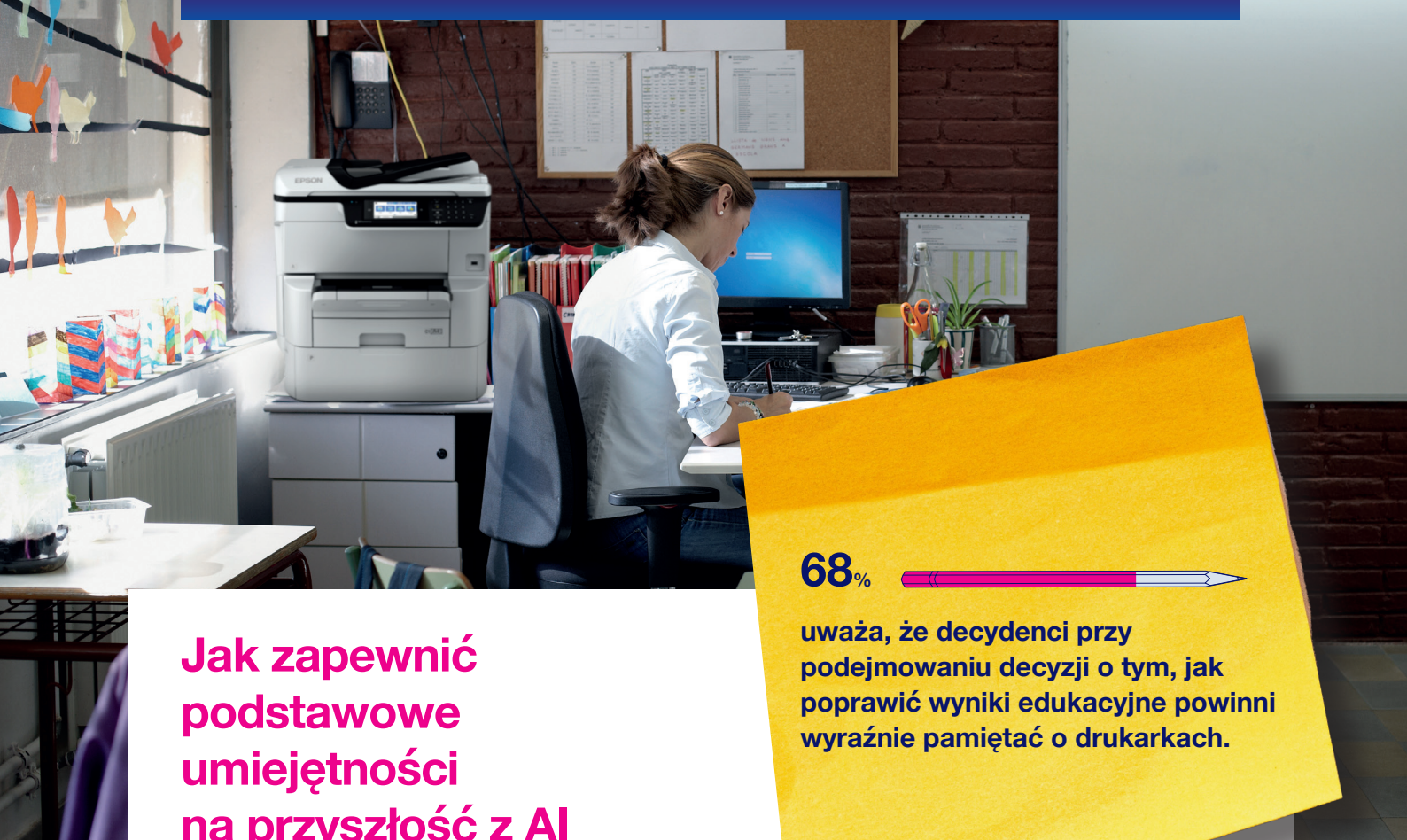
„Pisanie jest nadal niezbędne... Egzaminów są przeważnie nadal pisemne, więc studenci muszą nadal rozwijać umiejętności pisania.

Martin Macdonald, nauczyciel geografii w Longdean School w Wielkiej Brytanii

Podczas gdy szkoły coraz częściej przechodzą na modele pracy domowej online i urządzenia cyfrowe, wielu nauczycieli nadal postrzega materiały drukowane jako bezpieczne, które dają pewność, że technologia nie utrudnia podstawowego uczenia się. Podkreślają oni zarówno wyzwania, jak i ciągłą wartość tradycyjnych zasobów – od obaw o spadek użycia pisma odręcznego po ich rolę w zapewnieniu podstawowych umiejętności czytania i pisania (wykres 2).

Równowaga nie polega zatem na całkowitym odrzuceniu AI ani innych narzędzi cyfrowych. W rzeczywistości **78%** nauczycieli zgadza się, że sztuczna inteligencja odgrywa ważną rolę w edukacji, ale musi być stosowana ostrożnie. Zdecydowane **88%** zgadza się, że musi istnieć równowaga między technologiami cyfrowymi a długopisem i papierem. Przesłanie jest jednoznaczne: technologia powinna uzupełniać, a nie zastępować metody, które zapewniają uczniom możliwość samodzielnego myślenia, pisania i uczenia się.

Jak zapewnić podstawowe umiejętności na przyszłość z AI

68%

uważa, że decydenci przy podejmowaniu decyzji o tym, jak poprawić wyniki edukacyjne powinni wyraźnie pamiętać o drukarkach.

Sztuczna inteligencja już przekształca sale lekcyjne, ale kiedy staje się drogą na skróty, uczniowie tracą możliwość budowania tych podstawowych umiejętności, które leżą u podstaw samodzielnego uczenia się. Nauczyciele są zatem pewni, że potrzebna jest równowaga: narzędzia cyfrowe mają swoje miejsce, ale tylko obok tradycyjnych zasobów.

Dlatego tak ważne są praktyczne narzędzia. Dzięki drukarkom na przykład uczniowie nadal mają dostęp do materiałów drukowanych, które wzmacniają te podstawowe umiejętności, i pozwalają je wykorzystywać. **54%** nauczycieli twierdzi, że drukarki są istotną częścią edukacji i są niezbędne we wsparciu uczniów w uczeniu się na podstawie tradycyjnych materiałów (**41%**).

Jednak nawet tam, gdzie nauczyciele są przekonani o konieczności zapewnienia równowagi, wielu z nich nie ma możliwości, aby ją zapewnić. Prawie jedna trzecia twierdzi, że nie ma wystarczającej liczby drukarek w swojej szkole, aby zapewnić zasoby papierowe, gdy są potrzebne. Ten problem jest najbardziej widoczny w Portugalii (**37%**) i we Włoszech (**40%**).

To poczucie ograniczeń wykracza poza szkoły. Ponad **68%**

nauczycieli zgadza się, że decydenci powinni pamiętać o drukarkach przy podejmowaniu decyzji ona rzecz poprawy wyników edukacyjnych. Według nauczycieli pracujących bezpośrednio w szkołach dostęp do zasobów papierowych to nie nostalgia ani tradycja – chodzi o zapewnienie tego, że każdy uczeń będzie mieć narzędzia do opanowania umiejętności czytania, liczenia i krytycznego myślenia przed skorzystaniem z nowych technologii.

Przygotowanie uczniów do przyszłości z AI nie polega na nauczaniu ich efektywnego korzystania z najnowszych narzędzia lub odpowiedzi – chodzi o wyposażenie ich w trwałe umiejętności potrzebne do myślenia, zadawania pytań i adaptacji.

Po zapewnieniu tych podstaw sztuczna inteligencja może stać się czynnikiem wspomagającym, a nie zagrożeniem: może wspierać naukę bez zastępowania ludzkiego osądu i zdolności adaptacyjnych, które pozostaną niezastąpione w przyszłości.

Aby dowiedzieć się więcej o rozwiązaniach edukacyjnych firmy Epson, odwiedź naszą [witrynę internetową](#)

Metodologia

Badanie zostało zlecone przez Epson Europe i przeprowadzone przez FocalData. Ankiety były przeprowadzane we wrześniu 2025 r. za pośrednictwem autorskiej platformy technologicznej Focaldata połączonej za pośrednictwem interfejsu API z panelami online. W próbie wzięło udział 1624 nauczycieli z różnych typów szkół i obszarów tematycznych, obejmujących zarówno szkolnictwo podstawowe, jak i średnie z Francji, Hiszpanii, Holandii, Niemiec, Polski, Portugalii, Wielkiej Brytanii i z Włoch.

Wyniki są przedstawiane jako wartości procentowe, zaokrąglone do najbliższej liczby całkowitej, z podziałem na poziomie kraju i grupy demograficznej w stosownych przypadkach.

1 Komisja Europejska, [New European Commission action plan on basic skills](#)

2 Światowe Forum Ekonomiczne, [The Future of Jobs Report 2025](#)

3 Science X, [Reading on screens instead of paper is a less effective way to absorb and retain information, suggests research](#)